

Stockholms
stad

Riktlinjer för handläggning av egenavgifter för vuxna i hem för vård eller boende (HVB), familjehem m.m.

April 2023

**Riktlinjer för handläggning av egenavgifter för vuxna i hem för vård
eller boende (HVB), familjehem m.m.**

April 2023

Dnr: 3.1.1-368/2021

Utgivningsdatum: KF 2023-04-24

Kontaktperson: Socialförvaltningen, avdelningen för stadsövergripande
sociala frågor

Innehåll

Inledning	4
Allmänt	5
Avgifter	6
Vårdavgift	6
Egenavgift	6
<i>Stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär</i>	6
<i>Andra stöd- och hjälpinsatser</i>	7
Bostadstillägg vid andra stöd- och hjälpinsatser	8
Avgiftsfria insatser	8
Egenavgifter för olika målgrupper	9
Missbruk	9
<i>Stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär</i>	9
<i>Andra stöd- och hjälpinsatser</i>	9
Avhoppare från kriminella grupperingar/nätverk och deltagare i sociala insatsgrupper (SIG)	10
<i>Stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär</i>	10
<i>Andra stöd- och hjälpinsatser</i>	11
Våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oavsett relation	12
<i>Andra stöd- och hjälpinsatser</i>	12
Socialpsykiatri	13
<i>Andra stöd- och hjälpinsatser</i>	13
Beslut	15
Biståndsbeslut	15
Beslut om egenavgift	15
Beslutsformulering egenavgift	16
Förhållandet mellan biståndsbeslut och beslut om egenavgift	16
Fakturering av egenavgift	18
Fakturering till personer i skyddat boende	18
Om den enskilde inte betalar beslutad egenavgift	20
Krav på ersättning och eftergift	21

Intern samverkan inom stadsdelsnämnden	22
HVB och folkbokföring	23
Begäran om att Försäkringskassan gör avdrag för sjukpenning	23
Förkortningar	24
Bilaga.....	24

Inledning

Dessa riktlinjer baseras huvudsakligen på *socialtjänstlagen* (2001:453), SoL, men berör även *socialtjänstförordningen* (2001:937), SoF, *socialförsäkringsbalken* (2010:110), SFB, samt *folkbokföringslagen* (1991:481), FOL. Ytterligare anvisningar kan hämtas från förarbetena till respektive lag. Kommunala riktlinjer är underordnade lagstiftning och föreskrifter och ny lagstiftning och rättsliga utslag måste fortlöpande beaktas.

Kommunfullmäktige har utifrån *kommunallagen* (2017:725), KL, och enligt stadens reglemente behörighet att utfärda riktlinjer för nämndernas verksamheter. Dessa riktlinjer avser handläggning av egenavgifter för vuxna i hem för vård eller boende (HVB), familjehem m.m.

Stockholms stads riktlinjer är bindande för handläggning och dokumentation av ärenden vid stadsdelsnämnderna och socialnämnden. I riktlinjerna används hädanefter begreppet stadsdelsnämnd som sammanfattning för dessa nämnder om inget annat anges. Dessa riktlinjer ska leda till en likvärdig tillämpning i handläggningen av egenavgifter i staden.

Allmänt

Dessa riktlinjer behandlar egenavgifter för insatser till vuxna personer aktuella inom individ- och familjeomsorgen (inklusive socialpsykiatri). I dessa riktlinjer avses med egenavgift den avgift som den enskilde ska betala vid *stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär* och *andra stöd- och hjälpinsatser*. Avgifterna regleras i 8 kap. *socialtjänstlagen* (2001:453), SoL. Av 8 kap. 1 § första stycket SoL framgår:

Stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär medför inte kostnadsansvar för den enskilde vårddagaren. Kommunen får dock, utom beträffande barn, ta ut ersättning för uppehållet av den som på grund av missbruk av alkohol, narkotika eller därmed jämförbara medel får vård eller behandling i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem. Regeringen meddelar föreskrifter om den högsta ersättning som får tas ut för varje dag. För andra stöd- och hjälpinsatser får kommunen ta ut skälig ersättning.

Kommunfullmäktiges beslut om taxa styr beloppen för egenavgifterna och framgår av kommunfullmäktiges årliga budget. Stadsdelsnämnderna kan inte fastställa avvikande egenavgifter.

Det är möjligt att helt eller delvis efterge den ersättningsskyldighet som framgår enligt ovan. Av 9 kap. 4 § SoL framgår:

Socialnämnden får helt eller delvis efterge den ersättningsskyldighet som avses i 1 och 2 §§ och i 8 kap. 1 § första och andra styckena.

Enligt beslut i kommunfullmäktige 2004-01-19 kan egenavgiften efterges helt eller delvis vid *stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär*. Vid *andra stöd- och hjälpinsatser* hänvisas den enskilde till att ansöka om försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd. Läs mer i avsnittet *Avgifter*.

Avgifter

Vårdavgift

Vårdavgift är den avgift som den stadsdelsnämnd som beslutat om en insats betalar till vårdgivaren per dygn. Avgiftens storlek varierar beroende på vilken typ av placering som avses och innehållet i vården/boendet. Om egenavgift tas ut av den enskilde blir stadsdelsnämndens kostnad för placeringen vårdavgiften minus egenavgiften. Hela vårdavgiften inklusive egenavgiften ska dock betalas av stadsdelsnämnden till vårdgivaren, se mer under avsnitt *Fakturering av egenavgift*.

Egenavgift

Egenavgift är den avgift som kommunen kan ta ut av den enskilde för en tjänst. Bestämmelserna om egenavgifter i *socialtjänstlagen* (2001:453), SoL, skiljer på *stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär* och *andra stöd- och hjälpinsatser*.

Stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär

Huvudregeln enligt 8 kap. 1 § SoL är att *stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär* är avgiftsfria för den enskilde. Kommunen får dock ta ut avgift för uppehälle av den som får vård och behandling för missbruk av alkohol, narkotika eller därmed jämförbara medel i ett hem för vård eller boende (HVB) eller i familjehem. Detta gäller alla vuxna vårdtagare, 18 år och äldre, såväl pensionärer som personer med aktivitets- eller sjukersättning eller annan inkomst, och oavsett om vården sker enligt SoL eller enligt *lagen* (1988:870) *om vård av missbrukare i vissa fall*, LVM. Den avgift som kommunen får ta ut av den som vårdas för missbruk i HVB, familjehem eller på LVM-hem får uppgå till högst 80 kr per dag. Detta regleras i 6 kap. 1 § *socialtjänstförordningen* (2001:937), SoF.

En bedömning av den enskildes betalningsförmåga måste göras i samband med att egenavgiften fastställs. För personer som uppbär sjukpenning eller vissa andra specifika ersättningar gäller att avgiften inte får överstiga en tredjedel av sjukpenningen/ersättningsbeloppet efter skatteavdrag. I övriga fall får avgiften utgöra högst en tredjedel av förmånernas månadsbelopp efter skatteavdrag delat med 30. Avgiften avrundas till närmast lägre kronantal.

Reducering av egenavgift

Om den enskilde saknar inkomst eller har så låg inkomst att full avgift inte kan tas ut kan egenavgiften vid *stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär* inom missbruk fastställas till ett lägre belopp eller efterges helt enligt 9 kap. 4 § SoL. Om den enskilde genom att betala egenavgiften blir beroende av försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd ska avgiften efterges. Detsamma gäller om personen redan uppbär försörjningsstöd.

Läs mer i Stockholms stads riktlinjer för *Handläggning av ekonomiskt bistånd*, avsnittet ”Inkomstberäkning”.

Det kan även finnas anledning till eftergift av egenavgiften när en eftergift kan antas medverka till en fortsatt rehabilitering och när risken för att betalning av egenavgiften kan inverka negativt på ett uppnått behandlingsresultat.¹

Andra stöd- och hjälpinsatser

För *andra stöd- och hjälpinsatser* än vård och behandling får kommunen enligt 8 kap. 1 § SoL ta ut skälig ersättning. Exempel på *andra stöd- och hjälpinsatser* är placering på stöd- och omvårdnadsboenden i olika former, arbetskollektiv, skyddat boende och familjehem för stöd- och omvårdnadsinsats.

Egenavgiften vid *andra stöd- och hjälpinsatser* avser kostnad för uppehälle (boende och mat). Den enskilde ska därutöver tillförsäkras medel till fickpengar och kläder enligt poster i riksnormen. Vid placering i vissa arbetskollektiv kan egenavgift tas ut för uppehälle samt kostnad för kläder och fickpengar enligt normen för försörjningsstöd utslagen per vård dygn.

Läs mer i Stockholms stads riktlinjer för *Handläggning av ekonomiskt bistånd*, avsnitten ”Riksnorm” och ”Försörjningsstöd vid institutionsvistelse”.

Reducering av egenavgift

Om den enskilde vid *andra stöd- och hjälpinsatser* saknar betalningsförmåga att betala egenavgift ska personen hänvisas till att ansöka om försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL.

Avgiftsnedsättning ska tillämpas när vissa måltider inte intas i HVB- eller familjehemmet. Avgiften reduceras med 20 procent för frukost och 40 procent för lunch respektive middag. En

¹ Proposition 1979/80:1, s. 549.

Riktlinjer för handläggning av egenavgifter för vuxna i hem för vård eller boende (HVB), familjehem m.m.

8 (24)

förutsättning är att detta har anmälts i förväg till vårdgivaren alternativt familjehemmet. Resterade kostnad ska betraktas som avgift för boendet.

Bostadstillägg vid andra stöd- och hjälpinsatser

Den som har pension, sjukersättning eller aktivitetsersättning kan ansöka om bostadstillägg hos Försäkringskassan för den del av egenavgiften som räknas som avgift för boendet.

Avgiftsfria insatser

För följande insatser tas inte egenavgift ut:

- Försöks- och träningslägenhet
- Bostad Först
- Hotell- och vandrarhemsboende
- Stödboende inom valfrihetssystemet, socialpsykiatri
- Behandling i strukturerad öppenvård
- Boendestöd
- Kontaktperson
- Sysselsättning/arbetsträning

Egenavgifter för olika målgrupper

Egenavgifter för *stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär* avser endast personer med ett missbruk. Egenavgifter för *andra stöd- och hjälpinsatser* avser personer som är placerade oavsett orsak. Kommunfullmäktiges beslut om taxa styr beloppen för egenavgifterna och framgår av kommunfullmäktiges årliga budget. Stadsdelsnämnderna kan inte fastställa avvikande egenavgifter. Nedan följer en sammanfattad information om vad som gäller kring egenavgifter för olika insatstyper och målgrupper.

Missbruk

Stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär

HVB, LVM-hem och familjehem

Vid *stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär* i HVB, familjehem och på LVM-hem för personer med ett missbruk avser egenavgiften uppehälle. Beslut fattas enligt 8 kap. 1 § SoL. Denna egenavgift kan endast tas ut efter att en ekonomisk prövning har genomförts och kan vara lägre eller helt efterges. Den enskilde får inte bli beroende av försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd som en följd av att egenavgiften tas ut. Det kan även finnas anledning till eftergift av egenavgiften när en eftergift kan antas medverka till en fortsatt rehabilitering och när risken för att betalning av egenavgiften kan inverka negativt på ett uppnått behandlingsresultat.² Beslut om att efterge egenavgift helt eller delvis fattas enligt 9 kap. 4 § SoL.

Andra stöd- och hjälpinsatser

Stöd- och omvårdnadsboende och arbetskollektiv

Vid placering på olika typer av stöd- och omvårdnadsboenden och arbetskollektiv för personer med ett missbruk avser egenavgiften en avgift för boende och en avgift för mat. Beslut fattas enligt 8 kap. 1 § SoL. Det är möjligt att ansöka om bostadstillägg till boendedelen. Avgiftsnedsättning ska tillämpas när vissa måltider inte intas på institutionen. Avgiften reduceras med 20 procent för frukost och 40 procent för lunch respektive middag. En förutsättning är att detta har anmälts i förväg till institutionen. Om den enskilde saknar betalningsförmåga att betala egenavgift ska personen hänvisas till att ansöka om försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd.

² Proposition 1979/80:1, s. 549.

Familjehem

Vid placering i familjehem för stöd och omvårdnad för personer med ett missbruk avser egenavgiften en avgift för boende och en avgift för mat. Beslut fattas enligt 8 kap. 1 § SoL. Det är möjligt att ansöka om bostadstillägg till boendedelen. Avgiftsnedläggning ska tillämpas när vissa måltider inte intas på familjehemmet. Avgiften reduceras med 20 procent för frukost och 40 procent för lunch respektive middag. En förutsättning är att detta har anmälts i förväg till familjehemmet. Om den enskilde saknar betalningsförmåga att betala egenavgift ska personen hänvisas till att ansöka om försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd.

Träningsboende

Vid placering på träningsboende (med träningsboende avses inte försöks- och träningslägenhet) för personer med ett missbruk där den enskilde själv står för sin mathållning tas egenavgift ut för boende. Beslut fattas enligt 8 kap. 1 § SoL. Det är möjligt att ansöka om bostadstillägg till boendedelen. Om den enskilde saknar betalningsförmåga att betala egenavgift ska personen hänvisas till att ansöka om försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd.

Akutboende

Vid placering på akutboende för nattlogi för personer med ett missbruk avser egenavgiften boende per natt. Måltider debiteras inte. Beslut fattas enligt 8 kap. 1 § SoL. Om den enskilde saknar betalningsförmåga att betala egenavgift ska personen hänvisas till att ansöka om försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd. Vid akutboende dygnet runt, se under rubrik *Stöd- och omvårdnadsboende och arbetskollektiv*.

Avhoppare från kriminella grupperingar/nätverk och deltagare i sociala insatsgrupper (SIG)

Stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär

HVB och familjehem

Vid *stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär* i HVB och familjehem för personer med ett missbruk som är avhoppare eller ingår i SIG avser egenavgiften uppehälle. Beslut fattas enligt 8 kap. 1 § SoL. Denna avgift kan endast tas ut efter att en ekonomisk prövning har genomförts och kan vara lägre eller helt efterges. Den enskilde får inte bli beroende av försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd som en följd av att egenavgiften tas ut. Det kan

även finnas anledning till eftergift av egenavgiften när en eftergift kan antas medverka till en fortsatt rehabilitering och när risken för att betalning av egenavgiften kan inverka negativt på ett uppnått behandlingsresultat.³ Beslut om att efterge egenavgift helt eller delvis fattas enligt 9 kap. 4 § SoL.

Andra stöd- och hjälpinsatser

Stöd- och omvårdnadsboende

Vid placering på stöd- och omvårdnadsboende för personer som är avhoppare eller ingår i SIG avser egenavgiften en avgift för boende och en avgift för mat. Beslut fattas enligt 8 kap. 1 § SoL. Det är möjligt att ansöka om bostadstillägg till boendedelen.

Avgiftsnedsättning ska tillämpas när vissa måltider inte intas på institutionen. Avgiften reduceras med 20 procent för frukost och 40 procent för lunch respektive middag. En förutsättning är att detta har anmälts i förväg till institutionen. Om den enskilde saknar betalningsförmåga att betala egenavgift ska personen hänvisas till att ansöka om försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd.

Familjehem

Vid placering i familjehem för stöd och omvårdnad för personer som är avhoppare eller ingår i SIG avser egenavgiften en avgift för boende och en avgift för mat. Beslut fattas enligt 8 kap. 1 § SoL. Det är möjligt att ansöka om bostadstillägg till boendedelen.

Avgiftsnedsättning ska tillämpas när vissa måltider inte intas på familjehemmet. Avgiften reduceras med 20 procent för frukost och 40 procent för lunch respektive middag. En förutsättning är att detta har anmälts i förväg till familjehemmet. Om den enskilde saknar betalningsförmåga att betala egenavgift ska personen hänvisas till att ansöka om försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd.

Träningsboende

Vid placering på träningsboende (med träningsboende avses inte försöks- och träningslägenhet) för personer som är avhoppare eller ingår i SIG där den enskilde själv står för sin mathållning tas egenavgift ut för boende. Beslut fattas enligt 8 kap. 1 § SoL. Om den enskilde saknar betalningsförmåga att betala egenavgift ska personen hänvisas till att ansöka om försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd.

³ Proposition 1979/80:1, s. 549.

Skyddat boende

Placering i skyddat boende för personer som är avhoppare eller ingår i SIG likställs med stödboende i HVB. Vid placering på skyddat boende där det ingår mat avser egenavgiften en avgift för boende och en avgift för mat. Det är möjligt att ansöka om bostadstillägg till boendedelen. Avgiftsnedsättning ska tillämpas när vissa måltider inte intas på boendet. Avgiften reduceras med 20 procent för frukost och 40 procent för lunch respektive middag. En förutsättning är att detta har anmälts i förväg till boendet.

Vid placering på skyddat boende där den enskilde själv står för sin mathållning tas egenavgift ut för boende. Det är möjligt att ansöka om bostadstillägg till boendedelen.

Beslut fattas enligt 8 kap. 1 § SoL. Om den enskilde saknar betalningsförmåga att betala egenavgift ska personen hänvisas till att ansöka om försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd.

Akutboende

Vid placering på akutboende för nattlogi för personer med ett missbruk eller psykisk ohälsa som är avhoppare eller ingår i SIG avser egenavgiften boende. Måltider debiteras inte. Beslut fattas enligt 8 kap. 1 § SoL. Om den enskilde saknar betalningsförmåga att betala egenavgift ska personen hänvisas till att ansöka om försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd. Vid akutboende dygnet runt, se under rubrik *Stöd- och omvårdnadsboende*.

Våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oavsett relation

Andra stöd- och hjälpinsatser

Skyddat boende

Vid placering på skyddat boende för personer som är utsatta för våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oavsett relation där det ingår mat tas egenavgift ut för matdelen. Om den enskilde saknar förmåga att betala egenavgift ska personen hänvisas Handläggning av egenavgifter för vuxna i hem för vård eller boende till att ansöka om försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt

bistånd. Avgiftsnedsättning ska tillämpas när vissa måltider inte intas på boendet. Avgiften reduceras med 20 procent för frukost och 40 procent för lunch respektive middag. En förutsättning är att detta har anmälts i förväg till boendet.

Vid placering på skyddat boende där den enskilde själv står för sin mathållning tas ingen egenavgift ut.

Socialpsykiatri

Om personer med psykisk funktionsnedsättning placeras på stöd- och omvårdnadsboende i HVB eller i familjehem är huvudregeln att dessa riktlinjer ska gälla. Men om den enskilde har bott eller kommer att bo en längre tid på HVB och boendet är att betrakta som varaktigt samt om det blir mer fördelaktigt för den enskilde, ska den enskilde i stället för egenavgift betala avgift enligt avgiftssystemet för stöd och service till personer med funktionsnedsättning under 65 år. Detsamma gäller även om personer som är berättigade till en plats i bostad med särskild service placeras i HVB på grund av att staden saknar platser i ett sådant boende. Avgiften beräknas då som för bostad med särskild service enligt SoL.

Läs mer i Stockholms stads *Avgiftssystem för stöd och service till personer med funktionsnedsättning under 65 år- Tillämpningsanvisningar*.

Andra stöd- och hjälpinsatser

Stöd- och omvårdnadsboende

Vid placering på stöd- och omvårdnadsboende i HVB för personer med psykisk funktionsnedsättning avser egenavgiften en avgift för boende och en avgift för mat. Beslut fattas enligt 8 kap. 1 § SoL. Det är möjligt att ansöka om bostadstillägg till boendedelen. Avgiftsnedsättning ska tillämpas när vissa måltider inte intas på institutionen. Avgiften reduceras med 20 procent för frukost och 40 procent för lunch respektive middag. En förutsättning är att detta har anmälts i förväg till institutionen. Om den enskilde saknar betalningsförmåga att betala egenavgift ska personen hänvisas till att ansöka om försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd.

Familjehem

Vid placering i familjehem för stöd och omvårdnad för personer med psykisk funktionsnedsättning avser egenavgiften en avgift för

boende och en avgift för mat. Beslut fattas enligt 8 kap. 1 § SoL. Det är möjligt att ansöka om bostadstillägg till boendedelen. Avgiftsnedsättning ska tillämpas när vissa måltider inte intas på familjehemmet. Avgiften reduceras med 20 procent för frukost och 40 procent för lunch respektive middag. En förutsättning är att detta har anmälts i förväg till familjehemmet. Om den enskilde saknar betalningsförmåga att betala egenavgift ska personen hänvisas till att ansöka om försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd.

Akutboende

Vid placering på akutboende för nattlogi för personer med psykisk funktionsnedsättning avser egenavgiften boende. Måltider debiteras inte. Beslut fattas enligt 8 kap. 1 § SoL. Om den enskilde saknar betalningsförmåga att betala egenavgift ska personen hänvisas till att ansöka om försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd. Vid akutboende dygnet runt, se under rubrik *Stöd- och omvårdnadsboende*.

Beslut

Biståndsbeslut

Vid placering på exempelvis ett HVB, familjehem, stöd- och omvårdnadsboende och skyddat boende fattar aktuell stadsdelsnämnd ett biståndsbeslut enligt 4 kap. 1 § SoL. I regel tidsbegränsas besluten. Av beslutet ska det framgå vilken insats placeringen avser. Stadsdelsnämndens kostnad för placeringen ska inte framgå i biståndsbeslutet. Om den enskilde däremot efterfrågar sådana uppgifter ska de uppges.

Beslutet ska registreras i Sociala system. I IoF-modulen med beslutstypen *Insats* och inom FH-modulen med beslutstypen *Insats SBF*. Beslutsdokumentet ska skrivas under av beslutsfattaren och originalet ska läggas i den fysiska akten. Den enskilde ska delges en skriftlig kopia på beslutet. Av journalanteckning ska det framgå när beslutet har underrättats den enskilde, på vilket sätt och av vem.

Läs mer i Socialstyrelsens handbok *Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten*, kapitlen ”Innehåll och utformning av beslut” och ”Gemensamma regler för dokumentation hos beslutande nämnder, kommunala och enskilda utförare samt SiS”.

Beslut om egenavgift

I samband med att det fattas ett biståndsbeslut om placering ska aktuell stadsdelsnämnd göra en prövning av vilken egenavgift den enskilde ska betala. Ett särskilt beslut om egenavgift ska fattas.

Beslutet ska registreras i Sociala system. I IoF-modulen med beslutstypen *Övrigt* och inom FH-modulen med beslutstypen *Övrigt*. Beslutsdokumentet ska skrivas under av beslutsfattaren och originalet ska läggas i den fysiska akten. Den enskilde ska delges en skriftlig kopia på beslutet. Av journalanteckning ska det framgå när beslutet har underrättats den enskilde, på vilket sätt och av vem.

Läs mer i Socialstyrelsens handbok *Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten*, kapitlen ”Innehåll och utformning av beslut” och ”Gemensamma regler för dokumentation hos beslutande nämnder, kommunala och enskilda utförare samt SiS”.

Beslutsformulering egenavgift

Nedan är ett förslag på hur beslut om egenavgift enligt 8 kap. 1 § SoL kan formuleras.

N.N. är beviljad insats i form av (*ange insatstyp*) och ska betala egenavgift enligt 8 kap. 1 § SoL om (*ange summa*) kr per dygn under perioden (*ange beslutsperiod*).

Egenavgiften kan komma att höjas utifrån kommunfullmäktiges beslut om taxa.

Nedan är ett förslag på hur beslut om att helt efterge egenavgift enligt 9 kap. 4 § SoL kan formuleras.

N.N. är beviljad insats i form av (*ange insatstyp*) och ska erläggas egenavgift enligt 8 kap. 1 § SoL om (*ange summa*) kr per dygn.

Egenavgiften enligt ovan efterges helt enligt 9 kap. 4 § SoL och N.N. ska därmed inte betala någon egenavgift för denna insats under perioden (*ange beslutsperiod*).

Nedan är ett förslag på hur beslut om att delvis efterge egenavgift enligt 9 kap. 4 § SoL kan formuleras.

N.N. är beviljad insats i form av (*ange insatstyp*) och ska erläggas egenavgift enligt 8 kap. 1 § SoL om (*ange summa*) kr per dygn.

Egenavgiften enligt ovan efterges delvis enligt 9 kap. 4 § SoL och N.N. ska därmed betala egenavgift om (*ange summa*) kr per dygn under perioden (*ange beslutsperiod*).

Egenavgiften kan komma att höjas utifrån kommunfullmäktiges beslut om taxa.

Förhållandet mellan biståndsbeslut och beslut om egenavgift

I de fall det sker en förändring av den insatstyp som den enskilde beviljats, exempelvis att en placering övergått från vård och behandling till stöd och omvårdnad, ska enligt de förutsättningar som gäller allmänt för biståndsbeslut, ett nytt biståndsbeslut och beslut om egenavgift fattas. Om det under beslutsperioden sker en förändring av vilken summa som ska tas ut i egenavgift ska ett nytt beslut om egenavgift fattas. Den enskilde ska underrättas om beslutet.

Biståndsbeslutet kan inte villkoras med att den enskilde betalar egenavgift. För mer information om hantering om den enskilde inte betalar beslutad egenavgift, se avsnitt *Om den enskilde inte betalar beslutad egenavgift* och *Krav på ersättning och egenavgift*.

Fakturering av egenavgift

Huvudregeln är att den enskilde själv ansvarar för betalning av egenavgiften. Den stadsdelsnämnd som har beslutat om insatsen betalar hela vårdavgiften (inklusive egenavgift) till vårdgivaren och fakturerar den enskilde beslutad egenavgift. Stadsdelsnämnden ska fakturera den enskilde egenavgiften oavsett om det rör sig om *stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär* eller *andra stöd- och hjälpåtgärder*. Fakturering av egenavgiften sker månatligen i efterskott.

I de fall den enskilde är berättigad till försörjningsstöd till egenavgiften kan det vara aktuellt med en intern fakturering till enhet för ekonomiskt bistånd, beroende på lokala rutiner. Den enskilde behöver månatligen ansöka om försörjningsstöd till egenavgiften.

Om den stadsdelsnämnd som har beslutat om insatsen bokar en plats i förväg och den enskilde ska påbörja placeringen vid ett senare datum, ska fakturering av egenavgift till den enskilde ske från och med det datum som placeringen ska påbörjas.

Om den enskilde är olovligen frånvarande från placeringen ska ingen reducering av egenavgiften genomföras.

Om den enskilde är planerat frånvarande från placeringen kan det vid *andra stöd- och hjälpåtgärder* bli aktuellt med en reducering av den del av egenavgiften som avser mat.

Om den enskilde är inlagd på sjukhus och fortfarande har kvar sin placering kan det vid *andra stöd- och hjälpåtgärder* bli aktuellt med en reducering av den del av egenavgiften som avser mat.

Fakturering till personer i skyddat boende

Vid fakturering av egenavgift till personer placerade i skyddat boende är det av mycket stor vikt att säkerställa att våldsutövaren, som ofta är kvar i hemmet, inte tar del av fakturan. Detta då fakturan innehåller information om att den våldsutsatta är eller har varit placerad på skyddat boende. För detta behöver placerande stadsdelsnämnd upprätta interna rutiner, exempelvis att fakturan distribueras manuellt till den enskilde när personen träffar sin handläggare, eller att den skickas till en adress som den enskilde uppgett som säker.

Även vid fakturering av egenavgift till personer som är avhoppare eller ingår i SIG behöver placerande stadsdelsnämnd ha ett säkerhetsperspektiv så att inte andra personer än den person som är placerad tar del av information som kan röja var denne är placerad.

Om den enskilde inte betalar beslutad egenavgift

Om den enskilde inte betalar beslutad egenavgift behöver ett utredande samtal genomföras med den enskilde där anledning till utebliven betalning diskuteras. Ett lämpligt förfarande kan vara att upprätta en åtgärdsplan tillsammans med den enskilde.

Åtgärdsplanen innehåller individuellt anpassade åtgärder för att säkerställa att egenavgiften betalas och motverka att nya skulder uppstår. Av åtgärdsplanen bör framgå:

- Vad som ska göras
- Vem som ansvarar för vad
- Datum för uppföljning

Om den enskilde är i behov av stödinsatser för att betala egenavgiften ska stadsdelsnämnden utreda om det finns behov av beslut om dessa insatser. Stadsdelsnämnden behöver även uppmärksamma eventuellt behov av god man eller förvaltare. Om den enskilde är i behov av god man eller förvaltare har socialtjänsten en skyldighet att anmäla behov av god man eller förvaltare till överförmyndarförvaltningen i enlighet med bestämmelsen i 5 kap. 3 § SoF. Den enskilde kan även själv ansöka om god man eller förvaltare till tingsrätten.

Läs mer om god man och förvaltare på [Stockholms stad \(start.stockholm\)](https://www.stockholm.se/omsorg/omsorgstod-och-familj) under Stöd och familj.

Vid behov, och under förutsättning att den enskilde samtycker till det, kan en avbetalningsplan upprättas med den enskilde. Den stadsdelsnämnd som har beslutat om placeringen behöver då ta kontakt med serviceförvaltningen för upprättande av avbetalningsplanen.

Om den enskilde trots ovanstående åtgärder inte frivilligt betalar den beslutade egenavgiften kan stadsdelsnämnden väcka talan om återkrav hos förvaltningsrätten, se mer under avsnitt *Krav på ersättning och eftergift*.

Krav på ersättning och eftergift

Av 9 kap. 3 § SoL framgår att kommunen, det vill säga stadsdelsnämnden, kan väcka talan mot den enskilde om personen inte betalar egenavgiften. Stadsdelsnämnden kan inte överlåta rätten att väcka talan i förvaltningsrätten avseende dessa avgifter till en vårdgivare. Inte heller kan indrivning genom rättsliga åtgärder av avgiften ske utan vederbörligt beslut från förvaltningsrätten. Stadsdelsnämnden kan väcka talan hos förvaltningsrätten inom tre år från det att kommunens kostnad uppstod.

Talan om ersättning hos förvaltningsrätten får inte bifallas om det innebär att den enskilde, genom att återbetala hela eller delar av skulden, inte klarar sin försörjning eller sin dagliga livsföring i övrigt. Stadsdelsnämnden bör därför göra en ekonomisk bedömning av den enskildes möjligheter att betala innan talan väcks hos förvaltningsrätten. Enligt 9 kap. 4 § SoL kan stadsdelsnämnden besluta om att helt eller delvis efterskänka sin fordran.

Intern samverkan inom stadsdelsnämnden

Om den enskilde saknar betalningsförmåga till egenavgiften för *andra stöd- och hjälpinsatser* ska personen hänvisas till att ansöka om försörjningsstöd genom enhet för ekonomiskt bistånd till avgiften. Detta oavsett om den enskilde har låg inkomst eller redan uppbär försörjningsstöd. För personer som har egen bostad innebär en placering på exempelvis ett stöd- och omvårdnadsboende en dubbel boendekostnad under beslutsperioden.

För att fullfölja en planering med en placering är den enskildes förmåga att betala egenavgift ofta en förutsättning. I de fall, där det inte rör sig om en akut placering, bör de ekonomiska förutsättningarna vara lösta innan placeringen påbörjas. Av vikt är en välfungerande intern samverkan mellan den enhet inom stadsdelsnämnden som beslutat om placeringen och enhet för ekonomiskt bistånd för att säkerställa att den enskilde ansöker om försörjningsstöd till egenavgiften och får sin ansökan prövad. Den enhet som beslutat om placeringen behöver, i samråd med den enskilde, informera enhet för ekonomiskt bistånd om biståndsbeslut och beslut om egenavgift. Vid eventuell förändring av placering och summa för egenavgift behöver enhet för ekonomiskt bistånd informeras om detta.

Läs mer i Stockholms stads riktlinjer för *Handläggning av ekonomiskt bistånd*, avsnittet "Försörjningsstöd vid institutionsvistelse".

HVB och folkbokföring

En placering på HVB innebär i regel inte att en folkbokföring ändras. Av 8 § *folkbokföringslagen* (1991:481), FOL, följer att om en person under en på förhand bestämd tid av högst ett år regelmässigt tillbringar sin dygnsvila på en annan fastighet än den där han eller hon har sin egentliga hemvist, anses detta inte leda till ändrad bosättning. Av 9 § FOL första stycket, tredje punkten framgår att en vistelse inte anses leda till ändrad bosättning om den föranleds enbart av vård vid en institution för sjukvård, vård av unga, kriminalvård eller vård av missbrukare.

Begäran om att Försäkringskassan gör avdrag för sjukpenning

Om den enskilde uppbär sjukpenning och vistas i ett familjehem eller HVB som ger vård och behandling för missbruk av alkohol eller narkotika, ska Försäkringskassan göra avdrag för egenavgiften från sjukpenningen innan den betalas ut till den enskilde, och på stadsdelsnämndens begäran betala ut motsvarande belopp till stadsdelsnämnden. Kommunen får dock inte kräva att Försäkringskassan gör avdrag från sjukpenning, pension eller motsvarande inkomst när det rör sig om egenavgift för stöd-omvårdnadsboende.

Det belopp som Försäkringskassan får dra av får uppgå till 80 kr per dag och högst en tredjedel av ersättningsens belopp efter skatteavdrag. Detta regleras i 106 kap. 13, 38 och 39 §§§ SFB. Försäkringskassan får inte göra avdrag för egenavgiften retroaktivt, det vill säga för den tid som gått innan stadsdelsnämnden kommit in med begäran om att avdrag ska göras.

För alla anställda utbetalar arbetsgivaren sjuklönen de första 14 dagarna av en sjukperiod. Under den tid sjuklönen utbetalas av arbetsgivaren ska den enskilde alltid själv betala egenavgiften till stadsdelsnämnden.

Förkortningar

FOL	Folkbokföringslag (1991:481)
HVB	Hem för vård eller boende
LVM	Lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall
SFB	Socialförsäkringsbalk (2010:110)
SoF	Socialtjänstförordning (2001:937)
SoL	Socialtjänstlag (2001:453)

Bilaga

Bilaga 1. Lathund egenavgifter.